

УДК 372: 853. 854. 857

CREATION OF DIDACTIC CONDITIONS FOR THE CREATIVE DEVELOPMENT OF STUDENTS IN THE PROCESS OF STUDYING THE SUBJECTS OF THE NATURAL CYCLE**СТВОРЕННЯ ДИДАКТИЧНИХ УМОВ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ ПРИРОДНИЧОГО ЦИКЛУ****Ketskalo V. / Кецькало В.В.***Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor / канд.с.-г. наук, доцент
Uman National University of Horticulture**Уманський національний університет садівництва***Novikova T. / Новікова Т.П.***Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor / канд.с.-г. наук, доцент
Uman State University**Uman Pavlo Tychnya State Pedagogical University**Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Анотація. У статті підкреслено, що творчість студентів передбачає наявність технологічної компетентності. Визначено зміст дидактичних умов творчого розвитку студентів при вивченні природничих дисциплін. Дається характеристика педагогічної творчості, яка зумовлює наявність технологічної компетентності. Творчий розвиток студентів зумовлений їх загальною готовністю до активного саморозвитку, самовизначення, мотивами діяльності, зміст і характер яких формують успішність творчої навчальної діяльності.

Ключові слова: дидактичні умови, природничі дисципліни, студенти.

Вступ. Для творчого розвитку студентів при вивченні природничих дисциплін необхідним є створення дидактичних умов, що забезпечують формування, засвоєння та розвиток природничих понять.

Дидактичні умови забезпечують формування, засвоєння, розвиток понять, шляхом відповідної організації навчального процесу: підбору методів, прийомів, організаційних форм навчання.

Основний текст. В. Сухомлинський говорив, що вчитель творить людину. Але для цього вчитель сам має бути творчою особистістю, віддаючи наснагу, працю і часточку своєї душі й серця дітям.

Схильність до творчості є важливою особистісною передумовою ефективного впливу майбутнього вчителя на творчий розвиток школярів. За словами М. Поташника, творчість ніколи, ніде, ні в якій діяльності під тиском і примусом не виникає. Тут потрібна абсолютно інша методика, побудована на стимулюванні інтересу, натхнення, настрою, мотиву, бажання творити [3].

А. Нісімчук зазначає, що творча діяльність педагога, безумовно, є діяльністю співпраці з учнями, а багато особливостей творчої педагогічної діяльності виходять з цієї її характеристики. Під час співпраці з учнями зміст навчання стає спільним об'єктом пізнавальної активності як із боку того, хто навчає, так із боку школяра: педагог ставить завдання, обговорює їх разом з учнями, проводить дискусії і планування діяльності, а учні розв'язують поставлені перед ними завдання, оцінюють отримані результати. Така взаємодія є суб'єкт-об'єкт-суб'єктом спілкуванням, бо предметом педагогічного

спілкування завжди є якийсь зміст, задля якого воно здійснюється [3].

Особиста творча діяльність вчителя є незамінною в збудженні творчої активності учнів.

Творчість учителя, подібно до творчості учнів передбачає наявність *технологічної компетентності*:

- ефективне застосування досвіду в нових умовах, удосконалення, раціоналізацію, модернізацію відомого згідно з новими завданнями, засвоєння наукових розробок і їх розвитку;
- гнучкість при виконанні запланованого в неочікуваних ситуаціях;
- вдале імпровізування як на основі точного знання і компетентного розрахунку, так і високорозвинутій інтуїції;
- уміння обґрунтовувати і раніше підготовлені, і інтуїтивні рішення;
- уміння фантазувати, бачити ближню, середню і дальню перспективу в роботі;
- уміння розвивати ідею, реалізувати в конкретних умовах, бачити варіанти вирішення однієї й тієї ж проблеми, застосовувати досвід інших, трансформувати рекомендації методичного посібника, теоретичні положення наукової публікації тощо.

Кожна з наведених характеристик педагогічної творчості водночас зумовлює наявність технологічної компетентності. Технологічна компетентність дає змогу забезпечити високий рівень професійної творчості, озброює вчителя апробованим, науково обґрунтованим досвідом розв'язання завдань, пошуку ефективних засобів навчальної взаємодії при вивченні природознавчих предметів.

Учені В. Ягупов, Н. Кузьміна, В. Сластьонін, А. Сластьонін, А. Щербакова виділяють орієнтовно-прогностичну, конструктивно-проектувальну, організаційну, аналітично-оціночну, дослідницько-творчу структуру діяльності вчителя.

Орієнтовно-прогностична діяльність полягає в умінні педагога визначити конкретні перспективи, зміст і методику дидактичної діяльності, передбаченні результатів. Ця робота здійснюється на основі знання рівня індивідуальної підготовленості окремих учнів, згуртованості класного колективу. На цій базі педагог спочатку ставить діагноз, а потім визначає конкретні орієнтири для здійснення навчально-пізнавальних дій. Ці дані він отримує під час контролю, перевірки та оцінки результатів навчального процесу.

Наслідком орієнтовно-прогностичної діяльності є конструктивно-проектувальна діяльність, яка передбачає постійне вдосконалення педагогом методики різних дидактичних заходів, які він використовує для навчання й виховання учнів. Характер використаних методів та їх методика залежать від результатів попередніх дій. Ця діяльність потребує від нього психолого-педагогічного мислення, педагогічної спрямованості, ініціативи, творчості, оволодіння методичними засобами з організації навчання.

Після виконання зазначених дій настає організаційна діяльність. Кожний педагог має володіти основними прийомами та способами організації як власної педагогічно-виховної діяльності, так і навчально-пізнавальної діяльності учнів. Особливу увагу звертають на розклад занять, які мають бути психологічно,

педагогічно, методично й організаційно-матеріально обґрунтованими, послідовними, системними, чіткими та сприяти ефективному здійсненню навчального процесу.

Практичне здійснення конкретних дидактичних заходів, виходячи з розкладу занять, передбачає наявність у педагогів практичних навичок і вмінь проведення занять за допомогою інноваційних методів навчання. Це потребує від педагога ґрунтовних знань матеріалу, що викладається, й уміння методично правильно викласти його учням, тобто володіння певною педагогічною технікою.

Діяльність педагога – це особливий вид діяльності, який пов'язаний із людським чинником і передбачає комунікативно-стимулюючий компонент. Адже в першу чергу виховують не самі його слова, а міра вияву індивідуальності педагога і його особистісних якостей. Ш.Амонашвілі визначає, що яким є спілкування у вихованні, таким є і саме виховання, володіти педагогічним тактом. В. Сухомлинський основним предметом у школі вважав людинознавство, намагався наповнити навчальний процес любов'ю до дитини. Через це він підкреслював, щоб стати справжнім вихователем дітей, потрібно віддати учням своє серце [2].

Наступний напрям діяльності педагога – аналітично-оціночний, зміст якого полягає в аналізі як власних навчальних дій, так і пізнавальних дій учнів, виявленні у них позитивних сторін і недоліків, порівнянні отриманих результатів із запланованими тощо. За допомогою аналітично-оціночної діяльності педагог здійснює зворотний зв'язок, вчасно визначає конкретні результати власної діяльності, вносить необхідні корективи. Я.Корчак вважав, що добрий вихователю відрізняється від поганого тільки кількістю зроблених помилок і завданої дітям шкоди.

Дослідницько-творчий вид діяльності наповнює всі види діяльності новим змістом. Творчість педагога – це джерело його оптимізму, всебічного розвитку, нестандартного мислення, оригінального проведення дидактичних заходів, постійного вдосконалення. З творчих педагогів виростають справжні майстри своєї справи.

Зміст дидактичних умов творчого розвитку студентів у ході вивчення природничих дисциплін полягає у:

- врахуванні психолого-педагогічних досліджень, що базуються на провідних концепціях творчого розвитку;
- технологічній компетентності викладача;
- творчості викладача;
- структурі діяльності викладача;
- мотивах навчання студентів;
- формуванні природничонаукової картини світу.

В основі забезпечення дидактичних умов творчого розвитку студентів у процесі вивчення природничих дисциплін головними є: врахування психолого-педагогічних досліджень, що базуються на провідних концепціях творчого розвитку школярів, технологічна компетентність майбутнього учителя, творчість учителя, структура діяльності вчителя, мотиви навчання студентів,

формування природничонаукової картини світу, вміння застосувати здобуті знання в нових умовах.

Висновки. Забезпечення дидактичних умов творчого розвитку студентів передбачає врахування взаємозв'язку навчання і розвитку студентів, набуває характеру життєтворчої, професійної діяльності. Отже:

1. Творчий розвиток – це процес формування особистості, зумовлений продуктивною діяльністю, здатною породжувати якісно нові матеріальні й духовні цінності суспільного значення. Передбачає наявність та розвиток у особистості здібностей, мотивів, знань, умінь і навичок, завдяки яким створюється продукт, що відрізняється новизною, оригінальністю та унікальністю.

2. Творчий розвиток студентів зумовлений їх загальною готовністю до активного саморозвитку, соціального самовизначення – пріоритетна спрямованість та мотиви діяльності, від змісту і характеру яких залежить успішність творчої навчальної діяльності.

3. Структура творчого розвитку студентів у навчальній діяльності представлена компонентами: знання, уміння, навички, саморегуляція, творчість. Творчість є складовою та результатом творчого розвитку.

4. Дидактичні умови забезпечують формування, засвоєння, розвиток понять, шляхом відповідної організації навчального процесу: підбору необхідних методів, прийомів, організаційних форм навчання.

Література:

1. Архипкіна Н. Креативність та її діагностика // Психолог. – 2003. – №44. – С. 15-17.
2. Лаврентьєва О.О. Дидактичні умови формування інтелектуальних умінь старшокласників при вивченні науковоприродничих дисциплін: Автореферат дис. ... канд. пед. наук (13.00.09 – теорія навчання). – Луцьк.– 2005. – 20 с.
3. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник – К.: Видавничий центр „Просвіта”; Пошуково-видавниче агентство „Книга Пам'яті України”. 2000. – 368 с.

Literature:

1. Arkhipkina N. Creativity and its diagnosis // Psychologist. – 2003. – No. 44. - P. 15-17.
2. Lavrentyeva O.O. Didactic conditions for the formation of intellectual skills of high school students in the study of science and natural sciences: Abstract of the dissertation. . candidate ped. Sciences (13.00.09 - theory of learning). - Lutsk. - 2005. - 20 p.
3. Nisimchuk A.S., Padalka O.S., Shpak O.T. Modern pedagogical technologies: Study guide - K.: Publishing center "Prosvita"; Search and publishing agency "Book of Memory of Ukraine". 2000. – 368 p.

Abstract. The article emphasizes that students' creativity presupposes the presence of technological competence. The content of the didactic conditions of students' creative development when studying natural sciences is determined. A characteristic is given. pedagogical creativity, which determines the presence of technological competence. Creative development of students is determined by their general readiness for active self-development, self-determination, motives of activity, the content and nature of which shape the success of creative educational activities

Key words: didactic conditions, natural sciences, students.